

SIET INIQUITATEM, — q. d. Sicut agricola, strenue colens terram, magnam colligit messem, altumque frugum acervum attollit: sic qui excolit animam suam per opera justa virtutum, magnum colliget meritorum et gloriæ acervum et cumulum, per quem et apud Deum et apud homines exaltabitur. Quocirca qui placere cupit magnatis, ac ab eis exaltari, is omnem iniustitiam et iniquitatem fugiat oportet, et præsertim caveat ne dona accipiat, quibus excæcatus iustitiam rectumque iudicium pervertat, « quia xenia et dona excæcant oculos iudicum, » ut sequitur. Græcus de more concisus et bimebris sic habet, qui operatur terram, altum faciet acervum suum; et qui placet magnatis, ἐξέωρα δόματα, id est, placabit vel expiabit iniustitiam. Complutenses addunt suam, sed alii delent τὴν suam. Sensus est, q. d. Sicut qui colit terram, altum colligit frugum acervum: sic qui colit principes, altum apud eos colligit gratiæ et benevolentiae acervum, quo suas et aliorum in eos offensas placare, illosque principibus reconciliare valet.

Moraliter, monemur hic, seminando bona opera, accumulare altos meritorum acervos, ut per eos acquiramus altos gloriæ thesauros in cælis; quanti enim erunt isti, tanti erunt et hi. Altitudo enim gloriæ altitudini gratiæ et meritorum respondebit et adæquabitur, juxta illud: « Quæ (quanta) seminaverit homo, hæc (tanta) et metet, » Gal. cap. vi, 8. Et illud de Apostolis: « Euntes ibant et flebant mittentes semina sua; venientes autem venient cum exultatione portantes manipulos suos, » Psal. cxxv, 7.

31. XENIA ET DONA EXCÆCANT OCULOS JUDICUM, ET QUASI MUTUS IN ORE AVERTIT CORREPTIONES EORUM. — Explicat quod dixit: « Qui operatur iustitiam, ipse exaltabitur, » q. d. Ut opereris iustitiam, maxime caveas munera, quia hæc iudicium rationis et sententiam iudicum ad se inflectunt, itaque a se deo deforquent et corrumpunt. Citat Exod. xxii, vers. 8: « Nec accipias munera, quæ etiam excæcant prudentes, et subvertunt verba iustorum, » Vide ibi dicta.

Pro mutus Græce est φίμος, quod tam frenum, quam obturationem oris, quæ hominem facit elinguem et mutum, significat. Mutus in ore ergo est frenum in ore, vel obturatio oris: hæc enim facit hominem mutum. Est Hebraismus: ponitur enim cal pro hiphil, mutus pro mutum faciens, obturans os; hoc enim significat φίμος, a φίμω, id est, os obturo. Porro mutus a mussando dicitur, quod hic non amplius quam mus dicat. Muti ergo videntur habere murem, quasi frenum, in ore, qui facit eos mutire et mussitare. Quod Latini simili proverbio dicunt: « Bos in lingua. » Olim enim Græci pecuniam bovis simulacro signabant; unde illa vocabatur Bos. Et: « Argentanginam palitur, » quod Demostheni objectum est, cum diceret se anginam pati, nec posse contra Philippum perorare, quasi argento a Philippo fuisset

corruptus. Quocirca aliqui legunt, et quasi frenum in ore, rursus avertit, id est avertunt. Unde S. Hieronymus in cap. iii Michæ sic legit: « Munera excæcant oculos etiam sapientum, et quasi frenum in ore avertunt increpationes. » Est Hebraismus: Hebræi enim verbum concordant sæpe cum substantivo proximiori, etiamsi ad remotius referendum sit: sic hic avertit concordat cum mutus, etsi respiciat xenia et dona. Sensus est: Xenia et dona sunt quasi frena, quæ faciunt iudices cæcos et mutos, ut non audeant corripere et castigare delinquentes, qui ea dederunt. Unde Tigurina vertit, xenia muneraque excæcant oculos sapientum, et tanquam oris obstructio reprehensiones inhibent; Syrus, largitio et donum infuscant oculos, et obturant os, et cessare faciunt increpationem, juxta illud: « Injice offam in os canis, ne latret. »

Aliter Dionysius et Lyranus: « Mutus, inquit, vocatur species ranae, quæ a Græcis calamita dicitur, et in os canis latrantis injecta aimit latrandi potentiam, » uti docet Strabo, et ex eo S. Isidorus, lib. XII Origin. cap. vi, Vincentius Belluac. Natur. Hist. lib. XX, cap. lx, Albertus Magnus lib. XXVI De Animal. in Rana, qui et addit, si ranae ossiculus in vas aqua fervens injiciatur, defervescent aqua, nec amplius bulliet: ita quantumcumque ferveat amore iustitiæ justæque vindictæ iudex, si aurum capiat, defervescent omnis ejus amor et zelus, ac instar calamitæ obmutescet. Alii censent Siracidem alludere ad ranas Seriphias, ab insula Seripho, ubi ranae mutæ inveniri perhibentur, quasi hi iudices ore muneribus obstructo, tanquam ranae Seriphie obmutescant. Et sicut illæ ranae monstræ sunt, quia ut cæteræ non coaxant, sed silent: sic pariter hi iudices sunt quasi monstra, quia cum dicendo juri vacare debeant, tamen relicendo potius incumbunt. Id quod dixi de ranis Seriphis, asserit Plinius lib. VIII, cap. LVIII. Hinc et proverbium apud Suidam, Didymum et alios: Rana Seriphia, id est, silens et mutus. Verum φίμος non significat calamitam vel ranam; sed frenum, capistrum, camum, quo ferarum canumque ora obligantur ne mordeant: fiscellis etiam capistrantur jumentane segetes depascantur, quod Græci vocant φίμοσθαι. Unde Plinius, lib. XVIII, cap. xix: « Fiscellis, inquit, capistrari boves oportet, ne germinum tenera præcerpant. » Ergo iudices dona accipientes, inquit Palacius, sunt sicut equus et mulus, quorum maxillas munera velut cameo et freno constringunt.

Moraliter, discite hic quam iudicis cavenda sint munera. Quocirca Justinianus Imperator, § Oportet, de Mandatis princ. Auth. collat. 3, et Novell. 23, omne omnino ei vetat munus: « Oportet, inquit, pure sumentem administrationem, et sine omni suffragio, et præ omnibus aliis munda servare manus Deo, nobisque et legibus, et nullum contingere lucrum, neque majus, neque minus. » Nam, ut ait S. Nazianzenus in Distichis: « Munera

raedunt ut sapientes quoque viri hallucinentur; atque ut aves laqueo, sic homines auro capiuntur. » Et inferius: « Auro loquente iners est omnis ratio: persuadet enim illud, etiamsi nullam vocem erit. » S. Chrysostomus, homil. 64 in Joannem: « Gravis, ait, morbus est avaritia, oculos cæcat et aures obstruit, et quavis bellua sæviores reddit. » Idem censuere Gentiles. Plutarchus, lib. De Iside: « Thebis, ait, iudicum imagines videntur absque manibus, et summi iudicis oculi connivent, eo quod iustitia nec muneribus capiatur, nec hominum vultu flectatur. » Recte Cajetanus et ex eo Delrio, adag. 86: « Munera affectum mutant, inquit, et sic efficiunt, ut, si non speculative, saltem practice videatur accipienti fovenda, vel excusanda, vel toleranda pars a qua munera accipit. Unde Moses Deuter. xvi, vers. 19: « Non accipies, ait, personam, nec munera, quia munera excæcant oculos sapientum, et mutant verba iustorum, » nimirum quantumvis oculatus fueris ut aquila, ut serpens, oculi tui muneribus eruentur. Donum enim tacite eblanditur et elucrat affectum ejus qui illud recipit, ac quasi cor illius non cogitantis suffuratur, illudque donanti alligat et astringit, ut non possit non eum amare, non illi favere, et vicem rependere.

Quocirca Basilius Imperator Constantinopolitanus, Echort. ad Leonem filium, cognomento Philosophum, ita de muneribus sancit cap. XLIII: « Auro et muneribus venales honores et dignitates cave ne habeas, sed eas dignis largire gratis; qui enim magistratum pretio emit, subjectos illi magistratui multo magis emit, ut muneribus quæ dedit fretus, ipse audacius munera capiat. Proba ergo atque explora prius diligenter, atque ita demum ad honores provehe eos qui sine muneribus ambibunt, si vis a republica omnem sordium et concussionis labem exulare. Nam qui dat ut magistratum capiat, quæstum sibi a magistratu capiat: dat enim ut jus capiendi habeat contra leges. Hæc agens, ut nullis legibus teneatur. Qui enim magistratum mercari didicerit, is nunquam munera capere dediscet, et sine muneribus aliquid facere nunquam volet; te autem concussionis et sordium habebit magistrum, quem debuerat habere vindicem: neque ipse solum munera capiet, sed eos etiam qui sub ipso erunt, munera capere coget. » Breviter, sed nervose, Demosthenes: « Dona principum, inquit, sunt auctoramentum servitutis; » quos enim donis afficiunt, hos quasi servos sibi mancipant.

32. SAPIENTIA ABSCONSA, ET THESAURUS INVISUS (Syrus, occultus, hic enim non videtur): QUÆ UTILITAS IN UTRISQUE? — S. Hieronymus in cap. ii Sophon. legit: « Sapientia abscondita, et thesaurus non comparens, quæ utilitas in ambobus? » Apparet enim est non comparens, non visus, latens, occultus, obscurus, incognitus.

Respicit ad id quod dixit vers. 20: « Sapiens in verbis producet seipsum, et homo prudens pla-

cebit magnatis. » Ne enim quis otii et quietis amator, suam sapientiam celet, eaque alios defraudet, addit: « Sapientia absconsa, » etc. Tigurina, cuius sapientia occultatur, aut thesaurus absconditur, quid est in utrovis utilitatis? Sicut enim thesaurus, licet in se pretiosus, nulli tamen est usui, si sit absconditus: ita et sapientia, licet maxima, frustra est, nullumque habet usum, si abscondatur. Quare, sicut thesaurus a natura et Deo datur ad usum, ideoque publicandus et erogandus est, sic et sapientia. Idem docet Christus in parabola talentorum, quæ docet Deum exactam exigere rationem talenti bene et cum lucro expensi, ideoque damnare eum qui talentum defodit, vel in sudario ligavit, Matth. xxv. Nam, ut recte ait S. Gregorius, I part. Pastor. cap. ix: « Pecuniam in sudario ligare, est percepta dona sub otio lenti torporis abscondere. » Si ergo litteratus es, sed solitarius et absconditus, quem doces? si prædicator, quem ab bonam frugem convertis? si sapiens, cui consilium præbes? si sacerdos, cui Sacramenta ministras? si sanctus, quem ædificas? si robustus, in cuius utilitatem laboras? Quocirca Eremitæ in solitudine suos docebant discipulos et advenas, eosque ad sanctitatem efformabant. Item scribebant epistolas et libros, ut iis suam sapientiam proximis communicarent.

Egregie hoc argumentum tractat S. Gregorius III part. Pastor. admonit. 26: « Admonendi sunt, inquit, qui, cum prædicare utiliter possunt, immoderata tamen humilitate refugiunt, ut ex minori consideratione colligant quantum in majoribus rebus delinquant. Si enim indigentibus proximis ipsi quas habent pecunias absconderent, adjuvatores procul dubio calamitatis existissent. Quo ergo reatu constringantur aspiciant, qui, dum peccantibus fratribus verbum prædicationis subtrahunt, morientibus mentibus vite remedia abscondunt. Unde et bene quidam sapiens dicit: Sapientia abscondita et thesaurus invisus, quæ utilitas in utrisque? » Probat idipsum per tres similitudines, dum subdit: « Si populum famem attereret, et occulta frumenta ipsi servarent, auctores procul dubio mortis existerent. Qua itaque plectendi sint pœna considerent, qui, cum fame verbi animæ pereant, ipsi panem perceptæ gratiæ non ministrant. Unde et bene per Salomonem dicitur: Qui abscondit frumenta, maledicetur in populis. Frumenta quippe abscondere, est prædicationis sanctæ apud se verba retinere. In populis autem talis quisque maledicetur, quia in solius culpa silentii pro multorum, quos corrigere potuit, pœna damnatur. Si medicinalis artis minime ignari secundum vulnus cernerent, et tamen secare recusarent, profecto peccatum fraternæ mortis ex solo torpore committerent. Quanta ergo culpa involvantur aspiciant, qui, dum cognoscunt vulnera mentium, curare ea negligunt sectione verborum! Unde et bene per Prophetam dicitur: Maledictus qui pro-

hibet gladium suum a sanguine. Gladium quippe a sanguine prohibere, est prædicationis verbum a carnalis vitæ interfectione retinere. » Et paulo inferius: « Audiant quod talentum qui erogare noluit, cum sententia damnationis amisit. Audiant quod Paulus eo se a proximorum sanguine mundum credidit, quo feriendis eorum vitis non pepercit, dicens: Contestor vos hodierna die, quia mundus sum a sanguine omnium; non enim subterfugi, quominus annuntialem omne consilium Dei vobis. Audiant quod voce angelica Joannes admonetur, cum dicitur: Qui audit, dicat: Veni, ut nimirum cui se vox interna insinuat, illuc etiam clamando alios, quo ipse rapitur, trahat, ne clausas fores etiam vocatus inveniat, si vocanti vacuus appropinquat. Audiant quod Isaias, quia a verbi ministerio tacuit, illustratus superno lumine, magna voce pœnitentiæ se ipse reprehendit, dicens: Væ mihi, quia tacui! Audiant quod per Salomonem in illum prædicationis scientia multiplicari promittitur, qui in hoc quod jam obtinuit, torporis vitio non tenetur; ait namque: Anima, quæ benedicit, impinguabitur; et qui inebriat, ipse quoque inebriabitur. Qui enim exterius prædicando benedicit, interioris augmenti pinguedinem recipit; et dum vino eloquii auditorum mentem deebriare non desinit, potu multiplicati muneris deebriatus excrescit. Audiant quod David hoc Deo in munere obtulit, quod prædicationis gratiam quam acceperat non abscondit, dicens: Ecce labia mea non prohibebo; Domine, tu cognovisti, justitiam tuam non abscondi in corde meo, veritatem tuam et salutare tuum dixi. Audiant quod sponsi colloquio ad sponsam dicitur: Quæ habitas in hortis, amici auscultant, fac me audire vocem tuam, » *Cantic.* cap. viii. Hæc sententia Zozimas persuasit S. Mariæ Ægyptiacæ (ut habet ejus Vita anno Christi 630) ut angelicam vitam, quam in eremo per 47 annos nulli hominum, sed soli Deo et Angelis visa, sancte peregerat, ad aliorum exemplum panderet: « Omnia, inquiebat, quæ circa te sunt edi-

CAPUT VIGESIMUM PRIMUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Docet summe cavendum ab omni peccato, et præsertim a superbia; secundo, vers. 14, depingit mores stulti, eisque opponit mores sapientis; tertio, vers. 23, describit stulti inmodestiam in risu, visu, auditu, voce et sermone.

1. Fili, peccasti? non adjicias iterum; sed et de pristinis deprecare ut tibi dimittantur. 2. Quasi a facie colubri fuge peccata: et si accesseris ad illa, suscipient te. 3. Dentes leonis, dentes ejus, interficientes animas hominum. 4. Quasi rhomphæa bis acuta omni iniquitas, plagæ illius non est sanitas. 5. Objurgatio et injuriæ annullabunt substantiam;

cito, ut Dei magnalia facias manifesta; sapientia enim abscondita et thesaurus occultus, quæ utilitas in utrisque? » Cui sententiæ ipsa obsecuta, omnem vitam suam Zozimæ enarravit, qui deinde eam scripto posteris mandavit: quæ proinde tum alii, tum S. Joannes Columbinus Ordinis Jesuatorum institutor, ad Deum conversi sunt.

33. MELIOR EST QUI CELAT INSIPIENTIAM (SYTUS, *Vers. 23, stultitiam*) SUAM, QUAM HOMO QUI ABSCONDIT SAPIENTIAM SUAM. — Tigurina clare, *potior est homo celans stultitiam suam, quam qui sapientiam suam suppressit.* Insiipientia enim sapienter celatur, ne sibi aliisve noceat; sapientia autem sapienter promittitur et evulgatur ad aliorum utilitatem et instructionem.

« Porro malum est abscondere sapientiam, ait Palacius, quando Deus aut Superior jubent eam in lucem proferre, aut quando necesse est eam manifestare. Alioqui consultissime sanctissimi illi Eremitæ Dei sapientia pleni, in abditissimas solitudines se conjiciebant. Et plane, si sapientia mea utilis futura est Christianæ reipublicæ, eam Deus habet eam in lucem proferendi. Hoc demum non est silentio prætereundum, hæc verba (ut arbitrator) proœmium esse dicendorum, quasi vellet Auctor dicere: Sapientiam meam vobis scribo in sequentibus capitibus; quorsum enim abscondam, cum sapientia absconsa inutilis sit? » Hæc Palacius.

Complutenses hanc sententiam addunt, *melior est expectatio inevitabilis in inquisitione Domini, quam carens Domino auriga propriæ vitæ, id est, ut clare Tigurina, pluris est inevitabilis (vel necessaria) sequenti Dominum patientia, quam vitæ propriæ gubernator absque Domino.* Quæ sane in praxi aurea est sententia. Alii, *potior est potentia quæ recusari non potest, ab eo qui quærit Dominum, quam agitator vitæ propriæ sine Domino.* Verum Græca a Romanis correcta, Latina et Syra eam omittunt; unde non habent auctoritatem Scripturæ Canonice.

et domus, quæ nimis locuples est, annullabitur superbia: sic substantia superbi eradicabitur. 6. Deprecatio pauperis ex ore usque ad aures ejus perveniet, et judicium festinato adveniet illi. 7. Qui odit correptionem, vestigium est peccatoris: et qui timet Deum, convertetur ad cor suum. 8. Notus a longe potens lingua audaci: et sensatus scit labi se ab ipso. 9. Qui ædificat domum suam impendiis alienis, quasi qui colligit lapides suos in hieme. 10. Stuppa collecta synagoga peccantium, et consummatio illorum flamma ignis. 11. Via peccantium complanata lapidibus, et in fine illorum inferi, et tenebræ, et pœnæ. 12. Qui custodit justitiam, continebit sensum ejus. 13. Consummatio timoris Dei, sapientia et sensus. 14. Non erudietur, qui non est sapiens in bono. 15. Est autem sapientia, quæ abundat in malo: et non est sensus ubi est amaritudo. 16. Scientia sapientis tanquam inundatio abundabit, et consilium illius sicut fons vitæ permanet. 17. Cor fatui quasi vas confractum, et omnem sapientiam non tenebit. 18. Verbum sapiens quodcumque audierit sciens, laudabit, et ad se adjiciet: audivit luxuriosus, et displicebit illi, et projiciet illud post dorsum suum. 19. Narratio fatui quasi sarcina in via: nam in labiis sensati invenietur gratia. 20. Os prudentis quæritur in ecclesia, et verba illius cogitabunt in cordibus suis. 21. Tanquam domus exterminata, sic fatuo sapientia: et scientia insensati inenarrabilia verba. 22. Compedes in risu exaltat vocem suam: vir autem sapiens vix tacite ridebit. 24. Ornamentum aureum prudenti doctrina, et quasi brachiale in brachio dextro. 25. Pes fatui facilis in domum proximi, et homo peritus confundetur a persona potentis. 26. Stultus a fenestra respiciet in domum: vir autem eruditus foris stabit. 27. Stultitia hominis auscultare per ostium, et prudens gravabitur contumelia. 28. Labia imprudentium stulta narrabunt: verba autem prudentium, statera ponderabuntur. 29. In ore fatuorum cor illorum, et in corde sapientium os illorum. 30. Dum maledicit impius diabolus, maledicit ipse animam suam. 31. Susurro coinquinabit animam suam, et in omnibus odietur: et qui cum eo manserit, odiosus erit: tacitus et sensatus honorabitur.

PRIMA PARS CAPITIS.

1. FILII, PECCASTI? NON ADJICIAS ITERUM; SED ET DE PRISTINIS DEPRECARE UT TIBI DIMITTANTUR. — Tigurina, *si peccasti, fili, ne pergas peccare, sed antea deprecari.* Dicit, si peccasti, quia, ut habet Arabicum proverbium, *Cent. 2, num. 57: « Omissio peccati rector est, quam executio pœnitentiæ, » q. d. Melius est non peccare, quam post peccatum pœnitere: melior est innocentia quam pœnitentia: satius est non habere occasiones pœnitendi, quam pœnitere.* Jam sensus est, *q. d. Post peccatum admissum quasi post vulnus lethale acceptum, duo tibi ad salutem necessaria remedia suggero: prius, ne iteres peccatum; sunt enim multi, qui cum peccatum unum admiserint, quasi jam perdita innocentia et gratia desperantes, prout in omne scelus ruunt, et quasi sues in cœno voluptatum volutantur, uti faciunt meretrices et fornicatores.* Hisce ait: « Fili, peccasti? ne adjicias

iterum, » tum quia iteratio peccati novum est peccatum, novumque animæ vulnus. Sicut ergo qui unum vulnus accepit, cavet ne accipiat secundum; ita et qui unum peccatum admisit, caveat ne admittat secundum, tum quia facilius curatur unum peccatum quam duo, tria et plura; sicut facilius curatur unum vulnus quam multa; tum quia in iteratione peccati est animi protervia et libido, quæ graviter Deum offendit, facitque ut difficilis sit lapsi curatio et culpæ condonatio. Huc facit Hebræorum proverbium: « Præceptum trahit præceptum, et peccatum trahit peccatum, » *q. d. Una observatio legis, una virtus trahit aliam; sic unum peccatum trahit allicique ad aliud.*

Posterius: « Sed et de pristinis deprecare ut tibi dimittantur, » *q. d. Non sufficit ad veniam peccati, illud non iterare, vel vitam corrigere,*